

บทวิจารณ์หนังสือ : การออกแบบการวิจัย

- ผศ.ดร.สุเทพ การณย์ลัญจกร

บทวิจารณ์หนังสือ

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2553). การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ผศ.ดร.สุเทพ การุณย์ลัยบุญจร¹

บทคัดย่อ

หนังสือชื่อ “การออกแบบการวิจัย” นี้เหมาะสมสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาวิธีวิทยาทางการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการเปลี่ยนฐานคิดจากกระบวนทัศน์ทางการวิจัยหนึ่งไปสู่อีกกระบวนทัศน์หนึ่ง ผู้ศึกษาหนังสือนี้สามารถรับหรือปรับใช้วิธีวิทยาทางการวิจัยที่อยู่ในกระบวนทัศน์นั้น ๆ มาเป็นฐานในการวิจัยของตนเอง นำไปสู่การออกแบบการวิจัยที่ตัวเองเป็นผู้วางโครงสร้างและแนวทางในการดำเนินการวิจัย และสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จุดเด่นของเนื้อหาที่น่าเสนอในหนังสือนี้มีหลายบทที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงทดลองทางพฤติกรรมศาสตร์ การวิจัยแบบกลุ่มเล็กด้วยวิธีวิทยาทางการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามทฤษฎีสังคมศาสตร์เชิงวิพากษ์ ส่วนเนื้อหาอื่น ๆ ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน ซึ่งผู้อ่านสามารถอ่านให้เข้าใจได้อย่างลึกซึ้งในรูปแบบการวิจัยต่าง ๆ กัน เพื่อจะได้นำเอาความรู้ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลาย ๆ ส่วนประกอบกันไปใช้ในการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสม และนำไปสู่การได้รับการยอมรับในคุณค่าของงานวิจัยที่ผ่านการวางโครงสร้างและแนวทางในการดำเนินการอย่างดีโดยชุมชนทางวิชาการ

Abstract

This book entitled “Research Design” is suitable for those who are interested in studying a social sciences research methodology and in a school of thought as ground for a shift from one research paradigm to another of all the emerging ones. Those who study this book are able to adopt or adapt a social sciences research methodology existing in a particular research paradigm for being applied as basis for doing their own research until it leads to a research design which is well structured and planned and able to answer to the research problems raised efficiently. The main points of the contents presented in this book include experimental research in the behavioral science, in-depth study via qualitative research

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

methodology, and action research based on the critical social sciences theory. Equally important are other contents which can be read profoundly such as different types of research in order that one or several parts of the knowledge can be brought to designing an appropriate research and it will lead to being accepted in the value of well-structured-and-planned research by the academic community.

คำสำคัญ: การออกแบบการวิจัย แบบการวิจัย

เนื้อหา

หนังสือชื่อ “การออกแบบการวิจัย” ในทัศนะของผู้วิจารณ์ เป็นหนังสือสำหรับผู้สนใจทำการวิจัยทุก ๆ ท่าน และเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาทางสังคมศาสตร์ ที่จะศึกษาค้นคว้าและกลยุทธ์การวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่นำเสนออยู่ในหนังสือ จนได้มีโน้ตค้นคว้าใหม่ ๆ จากการผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ ที่รับเข้ามา ร่วมกับจินตนาการของผู้ที่จะทำการวิจัยเอง จนก่อให้เกิดการตกผลึกทางความคิดในแง่มุมมองและด้านต่าง ๆ ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการวิจัยและดำเนินการตามแผน การอภิปรายผล และอื่น ๆ พุดง่าย ๆ ก็คือหนังสือเล่มนี้มุ่งให้ผู้อ่านเข้าใจวิธีการและลงมือออกแบบการวิจัยที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับได้

ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงคำจำกัดความของการออกแบบการวิจัยในบทที่ 2 โดยได้ยกนิยามตามทัศนะของ Kerlinger มาอ้างอิงว่า การออกแบบการวิจัยเป็นการวางโครงสร้างเฉพาะ (Structure) ของการวิจัย และแนวทางในการดำเนินการวิจัย (plan) เพื่อให้สามารถตอบปัญหาวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด การออกแบบการวิจัย(เชิงปริมาณ)มีเป้าหมายเพื่อ 1) มุ่งตอบปัญหาวิจัยได้อย่างตรงประเด็น และ 2) อธิบายหรือควบคุมความผันแปร นอกจากนี้ ผู้เขียนยังกล่าวเป็นเชิงอุปมาอุปไมยว่า การออกแบบการวิจัยเป็นเสมือนหนึ่งการที่สถาปนิกวางผังหรือรูปแบบของบ้านโดยรวมก่อนที่จะดำเนินการในรายละเอียดอื่น ๆ ต่อไป ดังนั้น การออกแบบจึงต้องมาก่อนการวางแผนปฏิบัติงาน (Work Plan) การออกแบบการวิจัยจะเป็นการกำหนดกรอบโดยรวมของงานวิจัยก่อนที่จะจัดทำรายละเอียดในข้อเสนอของโครงการวิจัย (Research Proposal)

หากตรวจสอบหาจุดมุ่งหมายของหนังสือนี้ (ซึ่งมีได้กล่าวไว้โดยตรงให้ปรากฏแก่ผู้อ่าน) ก็พอจะสรุปในภาพรวมจากเนื้อหาที่นำเสนอในฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 ซึ่งมีพัฒนาการของเนื้อหาสาระมาตั้งแต่ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 จนถึงฉบับพิมพ์ครั้งที่กำลังพิจารณาอยู่นี้ว่ามีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้ผู้ศึกษาหนังสือนี้อย่างลึกซึ้งซึ่งสามารถทำในสิ่งต่อไปนี้ได้ คือ 1) เรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ของการวิจัยที่ใช้วิธีวิทยาเชิงปริมาณ และสามารถออกแบบการวิจัยได้อย่างมั่นใจ 2) เรียนรู้การวิจัยเชิงคุณภาพในแง่ของวิธีวิทยา และสามารถผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กับ การวิจัยเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ตอบโจทย์วิจัยอย่างคม-ชัด-ลึก 3) เรียนรู้ฐานคิดใหม่ ๆ หรือปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของการวิจัยที่มีหลายทางเลือกจากฐานคิดทางด้านสังคมศาสตร์เชิงปฏิฐาน สังคมศาสตร์เชิงตีความ และสังคมศาสตร์เชิงวิพากษ์ 4) เรียนรู้การออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งได้จากกระบวนการที่เปลี่ยนไปจากฐานคิดเดิม ๆ ในวงการวิจัย มาสู่ฐานคิดใหม่ ๆ ทางสังคมศาสตร์เชิงวิพากษ์ หรือต้นตอของการยอมรับว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีความเป็นตัวตน และมีลักษณะเคียงบ่าเคียงไหล่กับรูปแบบการวิจัย

ชนิดอื่น 5) เรียนรู้ว่า ถ้าจะให้การออกแบบการวิจัยมีขอบข่ายของการศึกษาแบบลุ่มลึก จำเป็นต้องรู้จักวิธีออกแบบโดยใช้วิธีวิทยาเชิงคุณภาพ 6) เรียนรู้ที่จะออกนอกกรอบของรูปแบบการวิจัยแบบเดิม ๆ ไปสู่การวิจัยนอกแบบแผน และ 7) เรียนรู้ว่าการจะทำการวิจัยในรูปแบบใดก็ตาม จิตสำนึกเกี่ยวกับจริยธรรมควรจะได้รับ การตอกย้ำอยู่เสมอ

นอกเหนือจากจุดมุ่งหมายของหนังสือที่สรุปได้จากทุกบทดังที่นำเสนอข้างต้นแล้ว ลำดับของการนำเสนอเนื้อหาในจำนวน 11บท พอที่จะนำเสนอตามแบบที่นำเสนอจริงในหนังสือดังนี้

- บทที่ 1 การวิจัยทางสังคมศาสตร์: ต่างฐานคิด ต่างแนวทาง
- บทที่ 2 หลักการออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ
- บทที่ 3 การวิจัยเชิงทดลองทางพฤติกรรมศาสตร์
- บทที่ 4 การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์
- บทที่ 5 การวิจัยเชิงสำรวจ
- บทที่ 6 การวิจัยเชิงเปรียบเทียบสาเหตุ
- บทที่ 7 การวิจัยเชิงพัฒนาการ
- บทที่ 8 การศึกษาแบบลุ่มลึกด้วยวิธีวิทยาเชิงคุณภาพ
- บทที่ 9 จากสังคมศาสตร์เชิงวิพากษ์ สู่อการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- บทที่ 10 การวิจัยแบบผสม: ทางสายกลางของการวิจัย
- บทที่ 11 คลื่นความคิดใหม่กับการวิจัยนอกแบบแผน

แม้ว่าเนื้อหาโดยส่วนใหญ่ของหนังสือจะเน้นวิธีวิทยาในการออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ แต่นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ยังมีทางเลือกในการออกแบบการวิจัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งสามารถศึกษาให้ลึกซึ้ง และสามารถที่จะออกแบบการวิจัยเป็นของตนเองได้ตามฐานคิดใหม่ ๆ ของการวิจัย ดังที่หนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอไว้ด้วยตัวอย่างที่หลากหลายตามฐานคิดที่ต่างออกไปเหล่านั้น ฉะนั้น นักวิจัยจึงมีทางเลือกในการออกแบบการวิจัยตามความเหมาะสม ความถนัด ความสนใจ ความอิสระ และข้อจำกัดของตนและลักษณะโดยธรรมชาติของเรื่องที่จะทำการวิจัย ขึ้นอยู่กับว่านักวิจัยจะออกแบบให้เป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติเพียงใด และผลที่จะได้จากการวิจัยจะตอบโจทยได้ตรงและครอบคลุมกับความเป็นจริงของสิ่งที่ศึกษาเพียงใด

จุดเด่นของการนำเสนอเนื้อหาอยู่ที่ความละเอียดลึกซึ้ง มีการเปรียบเทียบ แสดงตัวอย่างด้วยภาพและ/หรือตาราง และอธิบายให้เห็นจริง จนได้แนวคิดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในการออกแบบการวิจัยของนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งจะพบได้ในทุก ๆ บท โดยเฉพาะบทที่ 3 ที่ว่าด้วยการวิจัยเชิงทดลองทางพฤติกรรมศาสตร์ บทที่ 8 ที่ว่าด้วยการศึกษาแบบลุ่มลึกด้วยวิธีวิทยาเชิงคุณภาพ และบทที่ 9 ที่มีการพรรณนาซึ่งเริ่มจากสังคมศาสตร์เชิงวิพากษ์ ไปสู่การวิจัยเชิงปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม บทอื่น ๆ ที่เหลืออยู่ก็มีได้ยิ่งหย่อนไปกว่าทั้งสามบทดังที่กล่าวมาแล้ว ข้อเสนอแนะในการอ่านหนังสือนี้ก็คือ ควรอ่านทุก ๆ บทให้ครบก่อน และถ้าจะให้ดี ควรอ่านเรียงลำดับตั้งแต่บทแรกไปจนถึงบทสุดท้าย เพื่อก่อให้เกิดแนวคิดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเกี่ยวกับแบบการวิจัยแบบต่าง ๆ และเพื่อเป็นแนวคิดว่างานวิจัยที่นักวิจัยกำลังจะทำนั้น จะหาให้กับคำตอบปัญหาวิจัยด้วยรูปแบบการวิจัยแบบ

ใดจึงจะเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับได้ เมื่อตัดสินใจตามหลักแห่งเหตุผลแล้ว นักวิจัยก็สามารถวางรายละเอียดของการศึกษาตามวิธีวิทยาของรูปแบบการวิจัยจำเพาะนั้น ๆ ดังปรากฏอยู่ในบทต่าง ๆ ที่นำเสนอวิธีวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการวิจัยเฉพาะด้าน

ผู้วิจารณ์ขอยกนियามการออกแบบการวิจัยของ Kerlinger ซึ่งเป็นเจ้าตำรับของการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์อันเรื่อรนามมากล่าวซ้ำอีกครั้งก่อนจะจบการวิพากษ์หนังสือเล่มนี้ว่าการออกแบบการวิจัยเป็นการวางโครงสร้างเฉพาะและแนวทางในการดำเนินการของการวิจัยเรื่องหนึ่ง ๆ เพื่อให้สามารถตอบปัญหาวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ฉะนั้น ถ้าผู้ใดคิดจะทำการวิจัย แต่ไม่รู้ว่าจะออกแบบเพื่อวางโครงสร้างการวิจัยของตนอย่างไร และ/หรือไม่รู้ว่าจะวางแนวทางในการดำเนินการวิจัยอย่างไร หนังสือ “การออกแบบการวิจัย” เล่มที่กล่าวถึงนี้จะช่วยได้ไม่มากนักน้อย อย่างน้อยก็เหมือนมีเข็มทิศนำทางไปยังจุดหมายปลายทางได้อย่างถูกต้องและตรงวัตถุประสงค์ ไม่ต้องเสียเวลากับการลองผิดลองถูก หรือการคลำหาทางโดยไม่รู้ว่าจะไปที่ไหนและไปอย่างไร หนังสือ “การออกแบบการวิจัย” จะให้ความสว่างและทิศทางที่คิดจะไปให้ได้อย่างถูกต้อง กับผู้ที่ต้องการเปลี่ยนจาก “การคิดที่จะทำการวิจัย (ทางสังคมศาสตร์)” ไปสู่ “การลงมือทำจริงด้วยการออกแบบการวิจัย” อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล